

Цифровізація фінансових процесів аграрного сектору як фактор підвищення ефективності діяльності

Мікуляк Катерина,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: досліджено вплив цифровізації фінансових процесів на ефективність діяльності аграрних підприємств. Обґрунтовано, що використання цифрових технологій забезпечує перехід до управління на основі даних, сприяє підвищенню прозорості, оптимізації витрат і покращенню якості управлінських рішень. Визначено, що ефективність цифровізації залежить від рівня управлінської зрілості, якості даних та компетентності персоналу. Окреслено ключові ризики цифрової трансформації, зокрема кіберзагрози та високі витрати впровадження.

Ключові слова: цифровізація; аграрний сектор; фінансові процеси; розвиток.

Сучасний етап розвитку аграрного сектору характеризується посиленням ролі цифрових технологій у фінансовому управлінні підприємствами. В умовах економічної нестабільності, цінової волатильності, кліматичних ризиків та ускладнення логістичних процесів традиційні підходи до фінансового менеджменту, що ґрунтуються переважно на ретроспективному аналізі, поступово втрачають достатню ефективність. Натомість зростає значення моделей управління, заснованих на оперативному зборі, обробці та аналітичній інтерпретації даних.

Цифровізація фінансових процесів в аграрному секторі полягає не лише в автоматизації бухгалтерського обліку чи електронному документообігу. Її сутність полягає у формуванні інтегрованої інформаційно-аналітичної системи, яка поєднує фінансові, виробничі, логістичні та ринкові дані. Такий підхід дозволяє аграрному підприємству переходити від інтуїтивного або фрагментарного управління до моделі прийняття рішень на основі даних – Data-Driven Decisions. Одним із ключових напрямів цифрової трансформації є інтеграція фінансового обліку з виробничими показниками. Використання ERP-, FMS- та AgTech-рішень дає змогу визначати собівартість продукції не лише загалом по підприємству, а й у розрізі окремих полів, культур, технологічних операцій або виробничих партій [1]. Це створює передумови для точнішого бюджетування, контролю витрат, оцінювання рентабельності окремих напрямів діяльності та своєчасного коригування виробничих рішень.

Важливим наслідком цифровізації є підвищення фінансової прозорості аграрного бізнесу. Наявність структурованих даних щодо врожайності, витрат, руху ресурсів, виконання контрактів та фінансових результатів підвищує якість управлінської звітності й спрощує взаємодію з банками, інвесторами, страховими компаніями та державними інституціями. У перспективі цифрова

історія діяльності підприємства може стати додатковим фактором довіри при залученні фінансування, хоча її використання як повноцінної альтернативи класичній заставі потребує подальшого розвитку фінансової інфраструктури та нормативного регулювання [2].

Окреме значення має використання аналітичних платформ для прогнозування ринкової кон'юнктури, планування продажів і вибору оптимального моменту реалізації продукції. Поєднання внутрішніх фінансових даних із зовнішньою інформацією про ціни, попит, логістику та біржові індикатори дозволяє агровиробникам більш обґрунтовано приймати рішення щодо зберігання, продажу або хеджування продукції. Водночас ефективність таких інструментів залежить від масштабу підприємства, доступу до інфраструктури, рівня фінансової грамотності та здатності працювати з ризиковими інструментами ринку [3, 4].

Державний аграрний реєстр також відіграє важливу роль у цифровізації аграрного сектору. Його використання сприяє спрощенню доступу агровиробників до державної підтримки, фінансових програм, аграрних розписок, страхових інструментів та інших сервісів. Завдяки електронній ідентифікації, онлайн-верифікації та акумуляції інформації про суб'єктів господарювання зменшується бюрократичне навантаження і підвищується прозорість взаємодії між бізнесом і державою. Проте ефективність таких інструментів залежить від повноти даних, якості адміністрування та реальної доступності цифрових сервісів для малих і середніх виробників.

Цифровізація виробничих процесів безпосередньо впливає на фінансову стійкість аграрних підприємств через підвищення операційної ефективності. Системи моніторингу техніки, супутниковий аналіз посівів, датчики точного землеробства та інструменти диференційованого внесення ресурсів дозволяють зменшувати непродуктивні витрати, контролювати використання пального, насіння, добрив і засобів захисту рослин. У результаті підприємство отримує можливість не лише скорочувати витрати, а й формувати внутрішній ресурс для реінвестування у розвиток [2].

Водночас цифровізацію не слід розглядати як автоматичну гарантію зростання прибутковості. Її економічний ефект проявляється лише за умови належної організаційної підготовки, якісних вихідних даних, компетентного персоналу та здатності керівництва використовувати аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень. За відсутності цих передумов цифрові рішення можуть перетворитися на додатковий витратний елемент без суттєвого впливу на ефективність діяльності.

Перспективним напрямом є формування цифрового двійника аграрного підприємства, який дозволяє моделювати різні сценарії розвитку бізнесу без ризику для реального капіталу. Такі інструменти можуть використовуватися для фінансового стрес-тестування, оцінювання впливу зміни цін на ресурси, коливання врожайності, зміни логістичних витрат або курсових ризиків. Це підвищує якість стратегічного планування та дозволяє завчасно оцінювати фінансову стійкість підприємства в умовах невизначеності.

Цифровізація фінансових процесів також створює передумови для ESG-трансформації аграрного сектору. Інтеграція даних точного землеробства, супутникового моніторингу та екологічної звітності дає змогу фіксувати показники використання водних ресурсів, рівень хімічного навантаження на ґрунт, викиди вуглецю та інші екологічні параметри. Для підприємств, орієнтованих на експорт або співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями, така цифрова верифікація може стати важливим чинником інвестиційної привабливості та доступу до зеленого фінансування [4].

Разом із цим необхідно критично оцінювати можливості окремих технологій. Зокрема, блокчейн може забезпечувати прозорість ланцюгів постачання та підтвердження походження продукції, однак його масове впровадження в аграрному секторі потребує значних інвестицій, технічної сумісності учасників ринку та зрілої цифрової інфраструктури. Тому на сучасному етапі для багатьох підприємств більш практичними є впровадження ERP-систем, електронного документообігу, цифрового моніторингу витрат і управлінської аналітики.

Цифрова трансформація змінює і професійну роль фінансиста в аграрному секторі. Якщо раніше його функції переважно зводилися до обліку, контролю та формування звітності, то в умовах цифрової економіки фінансовий фахівець дедалі більше виконує роль аналітика даних. Він має не лише фіксувати фінансові операції, а й інтерпретувати відхилення, прогнозувати наслідки управлінських рішень, оцінювати ризики та формувати рекомендації для стратегічного розвитку підприємства.

Однак цифровізація супроводжується низкою ризиків. Серед них – висока вартість впровадження інтегрованих інформаційних систем, залежність від постачальників програмного забезпечення, кіберзагрози, недостатня фінансово-цифрова грамотність персоналу, а також поглиблення цифрового розриву між великими агрохолдингами та малими фермерськими господарствами. Особливої уваги потребує кібербезпека, оскільки втрата доступу до цифрових систем управління, витік даних або зупинка хмарних сервісів можуть призвести до фінансових втрат, порушення контрактних зобов'язань і зниження довіри партнерів [4].

Отже, цифровізація фінансових процесів аграрного сектору є важливим фактором підвищення ефективності діяльності, однак її результативність залежить від комплексності впровадження, управлінської готовності підприємства та якості цифрової інфраструктури. Вона забезпечує прозорість фінансових потоків, підвищує точність планування, оптимізує витрати, посилює контроль за ресурсами та створює нові можливості для залучення фінансування.

У підсумку цифровізація має розглядатися не як самоціль, а як стратегічний інструмент модернізації фінансового управління в аграрному секторі. Її ефективне впровадження можливе лише за умови поєднання технологічних рішень, професійної підготовки кадрів, державної підтримки цифрових сервісів та готовності бізнесу до зміни управлінських моделей. Саме

така синергія здатна забезпечити довгострокову конкурентоспроможність, фінансову стійкість і сталий розвиток вітчизняного аграрного сектору.

Список використаних джерел:

1. Digital Financial Services for Agriculture. World Bank Group Report. URL: <https://surl.li/vlmwsf>.
2. Титарчук С.О. Оптимізація бізнес-процесів технічної підтримки як фактор підвищення прибутковості аграрних компаній. *Сталий розвиток економіки*. №6 (57), 2025. С. 524-530. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-71>.
3. Sirenko N., Melnyk O., Bodnar O., Mikuliak K., Spivak V. Digitalisation of financial activities of the agricultural sector under martial law. *Ekonomika APK*, 32(1), 2025, pp. 70-81. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2025.70>.
4. Ярошук Р.О. Вплив цифрових технологій на підвищення ефективності аграрного виробництва. *Економіка та суспільство*. Випуск №68. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-58>.

Abstract: *the impact of digitalization of financial processes on the efficiency of agricultural enterprises is studied. It is substantiated that the use of digital technologies ensures the transition to data-based management, increased transparency, cost optimization and improvement of the quality of management decisions. It is determined that the effectiveness of digitalization depends on the level of management coherence, data quality and personnel competence. The key risks of digital transformation are outlined, in particular cyber threats and high implementation costs.*

Keywords: *digitalization; agricultural sector; financial processes; development.*